

(2020-1-CZ01-KA227-
ADU-094406)

**PLAN
OPORAVKA ZA
GRUPE
DRUŠTVENE
INKLUZIJE U
KULTURNIM
SEKTORIMA EU-a**

**PRIPREMLJENO U OKVIRU
PROJEKTA:**

**EMPOWERMENT OF
SOCIAL INCLUSION
GROUPS THROUGH
CREATIVITY AND
CULTURAL WORK**

**PROJEKT JE FINANCIRALA
EUROPSKA KOMISIJA I
ERASMUS+ U 2020.**

**Co-funded by
the European Union**

PARTNERSKE ORGANIZACIJE

Co-funded by
the European Union

AUTORICE:

SAVINA TARSITANO (ESPRONCEDA) I ALESSIA GERVASONE(ESPRONCEDA)
UZ PODRŠKU OLEKSANDRE NYCH (PRIPRAVNICE U
ESPRONCEDI)

ISTRAŽIVAČKE/I PARTNERICE/I:

ELENA KOPANAROVA, FEDERICA TRIMARCHI, MARTINA BELIĆ,
MATS ÅKERSTRÖM, ROBERT SERBAN, SEVDA KOVÁŘOVÁ

Co-funded by
the European Union

PROJEKTNI SAŽETAK

Aktualni projekt PALkonnnect uključuje kulturne, umjetničke i istraživačke organizacije kako bi potaknuli europsku svijest i osnažili ljude sadašnjih i budućih generacija da poštuju inkluziju i različitost te da budu uspješni inovatori u svom lokalnom okruženju. Cilj trenutnog projekta je podržati umjetnike iz skupina socijalne uključenosti da predstave i promoviraju svoje umjetničke radove u post-COVID 19 okolnostima te potaknuti njihovu suradnju unutar europskih zemalja. Projektni cilj je i opremiti umjetnike i kulturne djelatnike potrebnim inovativnim vještinama i kompetencijama za poticanje njihove kreativnosti i stvaranja novih umjetničkih djela. Nadalje, cilj projekta je poboljšati promociju i popularnost kulturnih i povijesnih informacija o ciljanim skupinama socijalne uključenosti kako bi se povećalo znanje javnosti i olakšao proces integracije.

UVOD

1 PREGLED STANJA KULTURNIH SEKTORA ZA VRIJEME COVIDA-19 U SEDAM ZEMALJA UKLJUČENIH U PROJEKT

2 REZULTATI ISTRAŽIVANJA I PREPORUKE ZA JAVNE POLITIKE

2.1 KULTURNI SEKTOR: Ograničenja i novi izazovi

2.2 RANJIVOST RADNOG SUSTAVA KULTURNOG I UMJETNIČKOG SEKTORA

2.3 MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA NOVOG DIGITALIZIRANOG SVIJETA

2.4 PREMA NOVOJ MEĐUNARODNOJ MOBILNOSTI I UMREŽAVANJU

2.5 PREMA NOVIM MODELIMA SURADNJE ZA PROJEKTE SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA: OGRANIČENJA I IZAZOVI

2.6 ULOGA OBRAZOVANJA ZA KULTURNE, SOCIJALNE I INKLUZIVNE JAVNE POLITIKE

3 REFERENCE

UVOD

Pandemija Covid-19 ubrzala je proces promjena ističući već postojeće probleme u području umjetnosti i kulture, poput zaštite umjetnika, potpora u području kulture i umjetnosti, mehanizama financiranja, procesa socijalne integracije i socijalne uključenosti. Umjetnost kao i kultura u središtu su današnje rasprave o važnosti njihova uključivanja u kulturne, društvene, gospodarske i umjetničke politike, kroz proces integracije i multidisciplinarni pristup. Analiza provedena zbog predmetnog Erasmus projekta, istaknula je kako je u tijeku proces promjena i istražila ga sa stajališta veće pravne, fiskalne i socijalne zaštite umjetnika, s različitim učincima na europskoj razini (kao što je potreba povećati proračune na državnoj, nacionalnoj, lokalnoj i europskoj razini za bespovratna sredstva u području umjetnosti i kulture). Također je istraživano kako je Covid pokrenuo proces digitalizacije, koji s jedne strane ima inovativne elemente, s druge je istaknuo potrebu za integracijom novih politika na obrazovnoj razini te socijalnih politika kako bi se izbjegla isključenost dijela društva iz procesa digitalizacije, stvarajući novi pojas društvene marginalizacije.

Nema sumnje da je uloga umjetnika u društvu i u društvenim, političkim i ekonomskim procesima od vitalne važnosti, već godinama prisutna. Projekt naglašava potrebu davanja većih jamstava umjetnicima ne samo na nacionalnom, već i na internacionalnom nivou te na europskoj razini. Pandemija Covid-19 u ovom je sektoru dovela do hibridizacije profesionalnih figura, u mnogim nesigurnim zemljama, koje su bile marginalizirane i isključene iz procesa financijske pomoći tijekom Covid-19, što treba zadovoljiti.

S druge strane, projekt također ispituje važnost socijalne uključenosti, politika koje već postoje u nekoliko zemalja, ali ako želimo govoriti o promjenama u ovom sektoru, analiza se mora usredotočiti na potrebu za parametrima promatranja utjecaja ovih politika, ne samo kratkoročno nego i dugoročno. Kako se može dugoročno zajamčiti pravi utjecaj na društvo? Otud potreba za povećanjem proračuna na ovom području, kao i potreba za uključivanjem umjetnika u proces donošenja odluka o projektima za globalnu analizu fenomena. Nadalje, ukazala se potreba za okruglim stolovima i konzultacijama između različitih subjekata pozvanih na zajedničko djelovanje i suradnju, kao i potreba za razmjenom najboljih praksi u umjetnosti, te kako izmjeriti njihov utjecaj na dionike.

Provedena analiza također naglašava kako je zakonodavstvo o zaštiti umjetnika različito, budući da je "pravni status" različit u različitim europskim zemljama članicama, isto se pojavljuje u mehanizmima financiranja i središnje mjesto umjetnosti i kulture konzultacijama na polju kulture i umjetnosti, u nekim zemljama politika poprima oblik, u drugima je još uvijek slaba s financijskog gledišta.

Zanimljiva činjenica proizašla iz komparativne analize je u području obrazovanja, u politici inkluzije, na sveučilišnoj razini i magistarskim studijima koji naglašavaju nove profesionalne figure vezane uz kulturno-umjetničko posredovanje, uz društvenu uključenost. Ovaj proces naglašava kako je lik umjetnika sve prisutniji u društvenim, kulturnim i ekonomskim politikama. Ipak, postoje praznine, posebice na polju suradnje i suradnje sa svima koji su pozvani intervenirati. COVID je stvorio gospodarsku krizu u svim sektorima društva, a posebno je utjecao na svijet kulture i umjetnosti, gdje je nezaposlenost porasla, naglašavajući krhkost sustava i stvarajući veću društvenu marginalizaciju.

Umjetnost je i medijacija između različitih subjekata, sa sposobnošću stvaranja novih saveza

kako bi se suočili i pomogli onom društvenom sloju koji živi na marginama društva, ugroženim skupinama. Čini se da je ovaj proces već u tijeku, ali još uvijek zahtijeva procese promjena i inovacija, kao što su novi modeli suradnje i novi organizacijski oblici.

Komparativna analiza, zahvaljujući Erasmus projektu provedenom u sedam zemalja, istaknula je probleme koji su postojali prije Covida, što se dogodilo tijekom pandemije te inovativne aspekte u tijeku. Analiza ima za cilj dati pregled različitih sustava financiranja, iznijeti smjernice i istaknuti napore i promjene koje se događaju te kako poboljšati suradnju na europskom, nacionalnom i lokalnom nivou, kako bi se stvorio sustav solidarnosti u području politika socijalne uključenosti. Analiza također ima za cilj prikazati moguća postojeća rješenja za poboljšanje postojećeg sustava, ističući inovativne aspekte, te kako ih poboljšati kako bi se svim građanima pružila prilika da budu dio ovog procesa.

Komparativna analiza temelji se na sljedećim stupovima: ekonomski aspekt, društveni aspekt, inovativnost i jamstva koja se daju umjetnicima. Samo komparativnom analizom i interdisciplinarnim pristupom može se stvoriti novi model suradnje. Analiza će također pokušati usporediti politike na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini, uzimajući u obzir i direktive EU-a, država, s njihovom raznolikošću političkih organizacija, kao i međunarodnih organizacija, kako bi se dobio globalni okvir za različite razine. Iz analize je proizašlo da još uvijek postoji jaz između europske razine provedbe politika i nacionalne, kao i različitosti među državama članicama, u pozicioniranju kulture i umjetnosti u središte rasprave. Na marginalnoj razini ti su podaci proizašli iz komparativne analize mehanizama financiranja. Isti primjenjeni pristup u pogledu uloge umjetnika, sa stajališta njihove pravne, fiskalne i socijalne zaštite, donosi neke nedostatke u ovom sektoru i različite stupnjeve u provedbi zakonskih prijedloga. Komparativna analiza nam je omogućila da istaknemo i rizične kategorije, kao što su kulturni radnici i umjetnici. I ovdje ćemo uočiti razlike te što treba poboljšati.

Analiza nam je omogućila da analiziramo proces promjena iz različitih kutova ističući pozitivne i negativne aspekte, promjene, inovacije, promjene koje se događaju zahvaljujući prisutnosti umjetničkih i kulturnih praksi, novih mehanizama zaštite i novih mjera financiranja. Međutim, iz analize je proizašlo da kultura na nacionalnoj razini s financijskog aspekta još uvijek zauzima marginalno mjesto u odnosu na druge politike.

Analiza pokazuje da se suočavamo s vrlo važnim i promjenjivim povijesnim razdobljem, gdje se promjene događaju u svakoj državi članici s relativnim učincima u nadolazećim godinama.

U analizi se posebno ističu sljedeća pitanja: krhkost sustava rada kulturno-umjetničkog sektora; mogućnosti i ograničenja novog svijeta digitalizacije; nova transnacionalna mobilnost i umrežavanje; novi modeli suradnje za projekte socijalne uključenosti: ograničenja i izazovi; uloga obrazovanja u vezi s kulturom, socijalnom i inkluzivnom politikom.

.

1

PREGLED KULTURNIH SEKTORA U
VRIJEME COVIDA-19 U SEDAM
ZEMALJA UKLJUČENIH U PROJEKT

Komparativna analiza temeljit će se na proučavanju sedam europskih zemalja partnera projekta, kroz refleksiju s ekonomskog, društvenog i kulturnog gledišta, prije, tijekom i nakon Covid-19 pandemije. Komparativna studija, zajedno s analizom glavnih europskih direktiva u području politika socijalne uključenosti, pomoći će nam da shvatimo globalno razumijevanje onoga što će biti potrebno promijeniti kako sa strukturalnog tako i sa stajališta odlučivanja. Ovdje donosimo zaključke i najvažnije aspekte utjecaja Covida 19 na svaku zemlju, a za više informacija možete pogledati dokument SMJERNICE koji sadrži detaljnije analize za svaku partnersku zemlju.

UTJECAJ OGRANIČENJA
USTANOVLJENIH ZBOG COVID -19
PANDEMIJE

FINANCIJSKI
ASPEKTI

HRVATSKA,
ITALIJA,
RUMUNJSKA,
ŠVEDSKA, GRČKA,
ČEŠKA,
ŠPANJOLSKA

SOCIJALNI
ASPEKTI

Rumunjska

Covid-19 bio je i još uvijek jest pravi izazov za umjetnike i kulturni sektor u Rumunjskoj, kojem nacionalna vlada nije dala prioritet tijekom pandemije, držeći status quo i tretirajući sektor kao manje važan. Obje razine, proizvodnje i potrošnje umjetnosti značajno su smanjene. Iako je dio financijske pomoći bio raspodijeljen, samo je djelomično podupirao javne i privatne dijelove industrije. Umjetnicima iz marginaliziranih skupina nije se posvećivala posebna pozornost. Kulturu sa stajališta financijske pomoći i državnih programa, treba ojačati i povećati proračun.

Grčka

Grčka je primjer izvanredne digitalne transformacije u umjetnosti i kulturi, koju je pokrenula pandemija. Transformacija je pomogla u očuvanju umjetničkih djela i dala priliku za kulturnu konzumaciju ljudima koji prije nisu imali pristup fizičkim događanjima zbog smanjene pokretljivosti, zdravstvenog stanja ili financijskih ograničenja. Financijska potpora koju je osigurala država bila je značajna, posebice u usporedbi s drugim državama članicama 2020. godine. No, osim toga, pandemija ni na koji način nije utjecala na pitanje kulturne centralizacije u zemlji i postojeće isključenosti marginaliziranih skupina u kulturom sektoru, bilo kao umjetnika ili zaposlenika u industriji. Dakle, društveni aspekti umjetnosti i kulture ostali su nepromijenjeni.

Švedska

Švedska je dokazala da je kultura jedan od prioritetnih sektora za gospodarstvo, prije i nakon pandemije. Covid-19 uzrokovao je naglo smanjenje prihoda i udvostručio razinu nezaposlenosti. Odgovor države bio je brz i opipljiv, a poduzet je veliki broj konkretnih radnji kako bi se osigurao opstanak industrije i podržale institucije i pojedinci. Vlada je također pokrenula snažnu društvenu kampanju, uglavnom usmjerenu na prevenciju i liječenje dugoročnih zdravstvenih problema, poboljšanje mentalnog zdravlja i osigurala edukaciju za upotrebu digitalnih vještina za marginalizirane skupine ljudi kako bi mogli stvarati i konzumirati kulturne proizvode.

Češka

Pandemija je donijela značajne promjene u kulturnoj industriji Češke Republike. Nacionalna vlada reagirala je na više razina i pokušala na najbolji način podržati krhki sektor. To je uključivalo suradnju različitih subjekata, kao što su tri ministarstva i produktivan rad kulturnih nevladinih organizacija aktivnih u zemlji. Financijske potpore dodijeljene su u nekoliko krugova; međutim, bilo ih je teško dobiti zbog kompliciranih birokratskih procesa. Snažna centralizacija umjetnosti i kulture također je bila jasno vidljiva tijekom krize, pri čemu je Prag pokrenuo vlastitu inicijativu za privlačenje turista i oživljavanje umjetnosti.

Što se tiče socijalnih aspekata, Češka nastavlja provoditi nove projekte ili prilagođavati postojeće kako bi podržala skupine socijalne uključenosti, uglavnom Rome. Digitalizacija

kontakata s tijelima imenovanim od strane vlade omogućuje traženje podrške ili pomoći za osobe koje imaju zdravstvenih problema, smanjenu pokretljivost, slabiji vid ili sluh ili nemaju visoku razinu digitalnih vještina.

Španjolska

Španjolska se tijekom pandemije držala svog decentraliziranog pristupa kulturi koji je ostao nepromijenjen zadnjih nekoliko godina, čime je racionalna i dobro prilagođena preraspodjela financijskih sredstava ostala na istoj razini. Druge mjere su također razvijene i provedene u regijama, na primjer Akcijski plan koji je izradila općina Barcelona koji se bavi osnaživanjem i potporom društveno isključenim umjetnicima. U Španjolskoj u cjelini, kulturne institucije također nisu potpuno zatvorene i radile su smanjenim kapacitetom, što je pomoglo da se održi veza s javnošću i spriječi oštra nezaposlenost.

Italija

I u Italiji kulturni sektor ima veliki utjecaj na gospodarstvo zemlje i sposoban je generirati inovacije i stvoriti nova radna mjesta. Iz tog razloga vlada je donijela korisne zakone i pomagala kako bi pokušala zaštititi ovaj sektor tijekom pandemije. U ovom razdoblju istaknuta je iznimna važnost kulture u vezi s drugim sektorima poput zdravstvenog sustava te koliko su kulturni sadržaji važni za prevladavanje traume.

Hrvatska

Postpandemijski oporavak kulturne industrije u Hrvatskoj je izazovan, jer ne postoji regulacija umjetnosti na državnoj razini - tendencija koja je postojala i prije Covid-19. Defragmentacija i nedostatak podataka ne dopuštaju stvaranje jedinstvene strategije.

Tijekom same pandemije Hrvatska je dopustila da kulturni prostori ostanu otvoreni pod određenim uvjetima, no ipak su se broj događanja, prihodi i javni angažman smanjili za više od polovice. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske bilo je najvažniji izvor potpore kulturnom sektoru, posebice financijske pomoći samostalnim umjetnicima. Mentalno zdravlje umjetnika je zbog proživljenog stresa i neizvjesnosti narušeno i ovom se temom tek treba baviti.

2

NALAZI ISTRAŽIVANJA I PREPORUKE ZA JAVNE POLITIKE

“AKO SE NE BUDEMO BAVILI POTEŠKOĆAMA S KOJIMA SE KULTURA I UMJETNOST SADA SUOČAVAJU, SEKTOR ĆE NASTAVITI PATITI U NEKOLIKO SLJEDEĆIH GENERACIJA”

JEAN-MICHEL JARRE, UNESCO-V AMBASADOR DOBRE VOLJE
(RESILIART DEBATA, 15. TRAVANJ)

2.1 KULTURNI SEKTOR: Ograničenja i novi izazovi

Unatoč glavnim kulturnim programima EU-a na području kulture, analiza pokazuje kako kultura i umjetnost nemaju prioritet u agendi nekih država članica, s proračunske točke gledišta niti podržavaju multidisciplinarni multisektorski pristup. Čini se da postoji jaz među politikama EU-a i država članica koje usklađuju različite društvene i kulturne inicijative i učinkovitu ulogu umjetnika u društvu, stoga bi trebalo donijeti učinkovito zakonodavstvo o tome kako uključiti najranjivije skupine u donošenje odluka. Međutim, posljednjih godina, a posebno tijekom razdoblja pandemije COVIDA-19, Europska komisija i privatne zaklade povećale su svoje proračune za kulturne projekte kako bi ojačale i povećale konkurentnost kulturnih sektora.

Neki od najvažnijih programa koji podržavaju umjetnost i kulturu su: Kreativna Europa (1), Europski socijalni fond (ESF) (2), Novi horizont Poziv za kulturu (3) i Program prava i vrijednosti (4) s proračunom od 912 milijuna eura dodijeljenom za razdoblje 2021. – 2027.; financiranje kroz ovaj program ima za cilj zaštititi prava i vrijednosti sadržane u ugovorima EU-a kako bi se poduprla otvorena, demokratska i uključiva društva. Utvrđuje četiri specifična cilja: promicati jednakost i prava, uključujući ravnopravnost spolova, borbu protiv diskriminacije i prava djece, promicati angažman građana i sudjelovanje u demokratskom životu EU-a i podizati svijest o zajedničkoj povijesti Europe, boriti se protiv nasilja, u posebno nasilja protiv djece i žena te za zaštitu i promicanje vrijednosti EU-a.

Iz analize različitih država uključenih u projekt možemo vidjeti da su kulturne i kreativne industrije i svi njihovi podsektori oduvijek bili izrazito važni za podizanje svijesti među građanima o relevantnim društvenim pitanjima i da su snažno sposobni promicati demokratske vrijednosti jednakosti, socijalnu koheziju, nediskriminaciju i slobodu izražavanja koji su temeljni za razvoj uključivog društva koje pruža podršku. Osim toga, kulturne prakse razvijaju zajednička društvena iskustva koja obogaćuju interakcije između različitih aktera društva potičući intergeneracijski i transgeneracijski dijalog, koji je zahvaljujući mobilnosti postao globalan; čime ravnopravno integriraju različite nacionalne i međunarodne manjine.

Kulturne industrije također su jedan od naših najdinamičnijih sektora, s pozitivnim učincima na druge sektore gospodarstva, kao što su tehnološke inovacije i mobilnost koju stvara kulturni turizam. Njihov doprinos europskom gospodarstvu je ogroman i predstavlja 4,4% BDP-a EU u smislu ukupnog prometa, s prometom od preko 600 milijardi i ukupnom dodanom vrijednošću od 253 milijarde eura u 2019. godini.

Unatoč evidentnoj važnosti kulturnih i kreativnih industrija i utjecaju koji imaju na europska tržišta, tijekom pandemije su se istaknule goleme barijere, barijere koje su već postojale zbog nestabilnosti i nesigurnosti kulturnog svijeta koji se u ovom pandemskom razdoblju našao u raspadu. Kulturni sektor jedan je od gospodarskih sektora koji je među ostalima najviše stradao, unatoč velikoj i jasnoj važnosti kreativnih i kulturnih industrija na europskoj i globalnoj razini.

Unatoč evidentnoj važnosti kulturnih i kreativnih industrija i utjecaju koji imaju na europska tržišta, tijekom pandemije su se istaknule goleme barijere, barijere koje su već postojale zbog nestabilnosti i nesigurnosti kulturnog svijeta koji se u ovom pandemskom razdoblju našao u raspadu. Kulturni sektor jedan je od gospodarskih sektora koji je među ostalima najviše stradao, unatoč velikoj i jasnoj važnosti kreativnih i kulturnih industrija na europskoj i globalnoj razini.

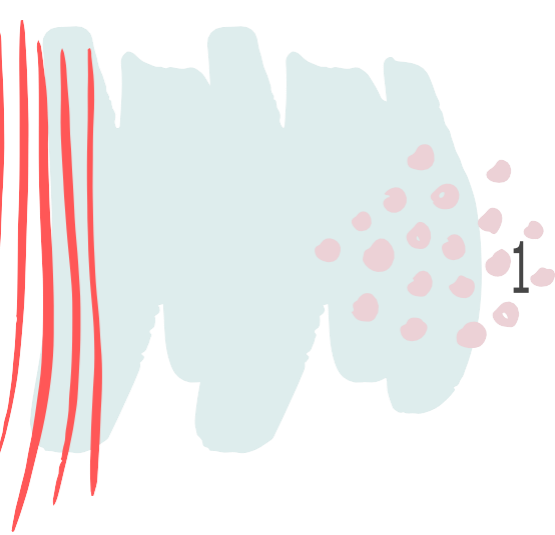
(1) Creative Europe <https://ec.europa.eu/culture/creative-europe/about-the-creative-europe-programme>

(2) European Social Fund (ESF) <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=en>

(3) *Horizon Europe*: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-2-culture-creativity-and-inclusive-society_en

(4) *Rights and values programme: Council presidency and European Parliament reach provisional agreement*: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/12/17/rights-and-values-programme-council-presidency-and-european-parliament-reach-provisional-agreement/>

PREPORUKE

1

Unaprjeđenje značaja i temeljne uloge umjetnosti i kulture u društvu. Potrebno je podržati i ponovno pokrenuti ovaj sektor kroz nove financijske modele i suradnju, ne samo kratkoročno nego i dugoročno.

2

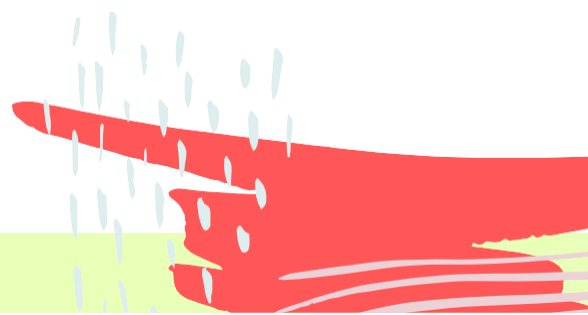
Valoriziranje kulturnih industrija u promicanju njihove povezanosti s drugim sektorima društva uz novu financijsku potporu projektima bilateralne i multikulturalne suradnje.

3

Definirati jedinstvenu definiciju priznatu na europskoj razini koja se odnosi na umjetničke i kulturne djelatnike kako bi ih pravno i javno priznale sve države Europske unije

4

Jačati javna ulaganja u kulturu i poticati privatna ulaganja kao javno-privatna partnerstva. Ujedno treba osigurati lakši pristup umjetnicima i svim kulturnim stvarateljima tim sredstvima.

2. 2 RANJIVOST RADNOG SUSTAVA KULTURNOG I UMJETNIČKOG SEKTORA

STATUS UMJETNIKA I KULTURNIH DJELATNIKA U EUROPI. EUROPSKE SMJERNICE, DOKUMENTI I REZOLUCIJE

Rasprava o zakonskom priznavanju statusa umjetnika nije suvremena rasprava, već ona koja vuče korijene iz prošlosti.

Već je 1980. UNESCO objavio prvu preporuku o statusu umjetnika (6). Ovim su tekstom države članice pozvane da poduzmu mjere za poboljšanje radne i profesionalne situacije kulturnih djelatnika i umjetnika te se istodobno pozivalo na njihovo priznavanje kao ključnog sektora za gospodarski razvoj zemalja.

Štoviše, dokument poziva države članice da provedu politike i pravne mjere kako bi umjetnicima ponudili veću sigurnost zaposlenja, poput socijalne zaštite, smanjenog oporezivanja i zakonskih jamstava. Također priznaje pravo umjetnika da se organiziraju u sindikate ili profesionalne organizacije koje mogu zastupati i braniti interese svojih članova. Preporuku je usvojila Generalna konferencija UNESCO-a na svom dvadeset i prvom zasjedanju 1980. godine.

Nepostojanje jedinstvene definicije umjetnika unutar jednog radnog i pravnog statusa, u kombinaciji s neizvjesnošću njihovih prihoda i obrazaca zapošljavanja, rezultira oslabljenim pristupom ove klase radnika sustavima socijalne i pravne sigurnosti, posebno u prekograničnim perspektivama. Unatoč činjenici da je kulturni sektor jedan od sektora s najvećim ekonomskim utjecajem u Europi, kontroverzna politička i zakonska prava ove skupine radnika još uvijek nisu regulirana.

Stoga se 2007. to pitanje ponovno pojavilo u Europskom parlamentu (7). Rezolucija koja se odnosi na društveni status umjetnika poziva Europsku komisiju i države članice na primjenu koherentnih i sveobuhvatnih mjera u kulturnim sektorima. Ove mjere trebale bi biti povezane sa socijalnom sigurnošću umjetnika kao što su: pristup zdravstvenom osiguranju, naknadi za nezaposlene, rodiljnom dopustu i mirovinskom osiguranju, izravnom i neizravnom oporezivanju. Također se predlaže uzimanje u obzir razdoblja kao što su probe u stvarnom radnom vremenu umjetnika i za nezaposlenost i za mirovine. Rezolucija također tvrdi da bi za provedbu ovih mjera bilo potrebno ponuditi lakši pristup pravnim informacijama umjetnicima i kulturnim djelatnicima, a da bi se to moglo učiniti stvaranjem platformi, dostupnih na nacionalnim jezicima, koji bi saželi relevantna pravila i propise.

Potom su pojedine države počele provoditi različite mjere zaštite za kulturni sektor, neke su države počele stvarati ciljne i inkluzivnije politike poput Belgije i Njemačke, dok su druge države počele uvoditi sporadične mjere potpore. No, u svakom slučaju ostaje evidentno da iste zakonske i zaštitne mjere nisu uvedene na europskoj razini. Stoga su uvjeti rada umjetnika i kulturnih djelatnika i dalje godinama neriješeni i nestabilni.

Europski parlament je 2017. izradio dokument i akcijski plan „Europski stup socijalnih prava” (8) koji postavlja 20 ključnih načela i prava bitnih za pravedno i dobro funkcioniranje tržišta rada i sustava socijalne zaštite u Europi.

(6) 1980 Recommendation concerning the Status of the Artist. Unesco. <https://en.unesco.org/creativity/governance/status-artist>

(7) European Parliament resolution of 7 June 2007 on the social status of artists (2006/2249(INI))

(8) The European pillar of social rights action plan. https://ec.europa.eu/info/publications/european-pillar-social-rights-action-plan_en

Dokument ima za cilj ojačati socijalna prava za rješavanje ekonomske i socijalne nesigurnosti u EU-u uzrokovane promjenama na tržištima rada i nadolazećim izazovima koje donose globalizacija, digitalna revolucija, mijenjanje obrazaca rada te društveni i demografski razvoj. Stup navodi potrebu za pružanjem poštenog i jednakog tretmana u pogledu radnih uvjeta, pristupa socijalnoj zaštiti i osposobljavanju – načela koja podržavaju jačanje statusa umjetnika u Europi.

Međutim, unatoč objavljivanju ovih smjernica, stanje kulturnih djelatnika i umjetnika u Europi nije se poboljšalo i njihova je nesigurnost ostala nepromijenjena sve do eksploziranja trenutne ekonomske i zdravstvene krize u ožujku 2019., s COVIDOM-19. Pandemija COVID-19 izazvala je šok u cijelom svijetu, u svim proizvodnim i gospodarskim sektorima. Kao što znamo, sektor umjetnosti i kulture bio je među onima koji su najviše stradali od početka zatvaranja i preventivnih mjera koje su nametnule vlade. Prihodi su pali između 75% i 80% za muzeje u turističkim područjima, dok su kina i glazbeni prostori zabilježili pad prihoda za 70% odnosno 64%. Za umjetnike, kulturne institucije i industrije ovo je bila jedna od najgorih kriza u posljednjim desetljećima. Nestabilnost i nesigurnost njihova rada pojavila se u značajnoj mjeri. Iz tog su razloga Europski parlament i države članice odlučili poduprijeti kulturne sektore značajnom financijskom potporom. No, financijska potpora kulturnim djelatnicima može pomoći samo kratkoročno, potrebno je regulirati oblike rada i dati poticaje za njihov razvoj i održivost u budućnosti. Zbog toga je Europski parlament razvio plan oporavka za sektor, kako bi se pripremile i strukturirale smjernice za države članice i za oporavak sektora.

Ovaj dokument Europskog parlamenta koji se odnosi na situaciju umjetnika i kulturnih djelatnika te na oporavak kreativnog sektora datira još od 20. listopada 2021.: „**Situacija umjetnika i kulturni oporavak u EU. Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2021.** (9) o položaju umjetnika i kulturnom oporavku u EU (2020/2261(INI))”. U ovom dokumentu Europski parlament naglašava da su kulturne i kreativne industrije sektor koji je najteže i najizrazitije pogođen tijekom pandemije COVID-19, dijelom zbog zatvaranja kulturnih prostora, restriktivnih mjera za koncerte i javna događanja, i prelazak s rada uživo na digitalni rad. U tom kontekstu, Parlament poziva Komisiju i države članice na kratkoročni oporavak sektora, ali također ima za cilj sagledati dugoročna rješenja kako bi se postigla situacija održivosti, otpornosti i inovativnosti u budućnosti. Tekst poziva na jačanje kulturnih sektora pružanjem pravedne i strukturirane potpore, posebno za najranjivije aktere, te poziva na promicanje mogućnosti zapošljavanja za umjetnike, autore, izvođače, kulturne djelatnike i stručnjake za kulturno posredovanje podupiranjem suradnje između različitih disciplinarnih sektora.

Ove dugoročne mjere oporavka trebale bi također biti usmjerene na poboljšanje radnih uvjeta umjetnika i kulturnih djelatnika. Na primjer, poticanje stvaranja programa osposobljavanja i mobilnosti kako bi se omogućilo kruženje ideja i stvaranje europske kreativne i kulturne mreže. Dokument također govori o izazovima digitalizacije i potiče države na stvaranje zakona o autorskim pravima koji štite kulturne proizvode. Kulturne industrije, uz potporu vlada, treba poticati na poboljšanje poslovnih modela kako bi se razvila tržišno orijentirana rješenja temeljena na velikim podacima, računalstvu u oblaku, ICT-u, umjetnoj inteligenciji itd.

(9) *The situation of artists and the cultural recovery in the EU*. European Parliament resolution of 20 October 2021 on the situation of artists and the cultural recovery in the EU (2020/2261(INI))

Rezolucija potiče promicanje upotrebe novih tehnologija kao što je umjetna inteligencija kako bi umjetnici mogli istraživati nove načine za stvaranje i širenje svog rada te više iskoristiti mogućnosti koje nudi digitalno okruženje.

Parlament stoga naglašava važnost zajamčenog financiranja digitalizacije, očuvanje i online dostupnost kulturnih i kreativnih sadržaja i naše europske kulturne baštine. Međutim, naglašava da digitalni angažman ne bi trebao zamijeniti kulturna iskustva uživo i da ih treba održavati i očuvati.

Parlament također poziva države članice i poduzeća, nevladine organizacije da razmjenjuju dokumente o dobrim praksama koje treba usvojiti kako u gospodarskom području tako i u vezi kratkoročne i dugoročne raspodjele sredstava kako bi se osigurala maksimalna pokrivenost KKS-a, osiguravajući da ni jedan umjetnik ili kulturni djelatnik ne bude izostavljen sada i u budućnosti.

Umjetnici i kulturni djelatnici u srcu su inovativne, kreativne i budućnosti usmjerene Europe, oni su most i poveznica između različitih tradicija, zahvaljujući njihovim kreativnim uvidima moguća je uspješna i cvjetajuća obnova našeg društva.

Nepostojanje definicije umjetnika pod jednom kategorijom rada može nažalost uzrokovati razne ekonomske, pravne i društvene posljedice, kao što su: (10)

- otežan pristup sustavu socijalne sigurnosti
- nedostatak naknada za nezaposlene
- nepostojanje poštenih plaća koje osiguravaju pristojan životni standard
- prepreke mobilnosti
- otežan pristup bankarskim kreditima
- prilagodba i primjena zakone o autorskim pravima
- problematiziranje monetizacije digitalnih aktivnostit

KRHKOST UMJETNIČKOG I KULTURNOG RADA

Unatoč gospodarskoj i društvenoj važnosti kulturnih industrija na nacionalnoj i europskoj razini, prije COVID-19 kulturni i kreativni sektori (KKS) već su imali vrlo krhku ekonomiju u smislu legalnih radnih struktura. (11)

Otkako je pandemija COVID-19 pogodila Europu u proljeće 2020, sektor kulturne industrije bio je među najteže pogođenim. Podsektori temeljeni na osobnim aktivnostima kao što su nastupi, koncerti ili sve aktivnosti koje uključuju prisutnost gledatelja i/ili posjetitelja bili su među najteže pogođenima.

Epidemija je naglasila već postojeće stanje: neizvjestan položaj mnogih kulturnih radnika poput umjetnika, slobodnih umjetnika i prekarnih radnika. Oni imaju najveću stopu povremenih ugovora bez socijalnog osiguranja ili zdravstvene zaštite. U usporedbi sa zaposlenicima u drugim sektorima koji mogu računati na stabilnije radne uvjete i lakši pristup sustavima socijalnog osiguranja, bolesničkim naknadama, veliki broj kulturnih radnika oslanja se na vrlo nestabilni dotok prihoda i, u većini slučajeva, nemaju kontinuiranu zdravstvenu zaštitu niti socijalnu zaštitnu mrežu podrške.

(10) "Towards a European Recovery Plan for the Cultural Sector - Fundamental Pillars for a Recovery Plan" presentation of Mondinsieme.

(11) Supporting relevance: Ideas and strategies for inclusive, fair and flexible arts funding. IETM — International network for contemporary performing arts. November 2021.

Nedostatak socijalne i ekonomske zaštite te pravno stabilnog modela rada stvaraju prepreke koje ne dopuštaju integraciju kulturnih djelatnika u društvo, a istodobno ometaju inovativnost i uključivost sektora.

Već postojeća neizvjesnost u kulturnom sektoru eksponencijalno se povećala zbog COVIDa-19 (12).

Kriza izazvana pandemijom istaknula je neravnopravan tretman djelatnika u umjetničkom i kulturnom području.

Na primjer, u zemljama u kojima je već postojao sustav zakonodavne zaštite i priznavanja rada KKS-u, umjetnici, kao i svi drugi radnici, mogli su imati koristi od sustava financijske pomoći. U zemljama s nedostatkom jasnog zakonodavnog i administrativnog sustava, kulturno kreativni sector je bio isključen iz financijske pomoći uzrokujući veću društvenu isključenost i financijske gubitke.

Europa i upravna tijela raznih europskih država proveli su goleme financijske poduhvate bez presedana kako bi podržali kulturni sektor tijekom krize. Istodobno, velika pomoć stigla je i od privatnih zaklada i privatnih organizacija. Međutim, studije pokazuju da svu dosad ponuđenu pomoć karakteriziraju kratkoročne mjere s nedostatkom široke i dugoročne perspektive koja bi bila sposobna integrirati kulturni sektor u društvo u skladu s drugim sektorima.

Treba, međutim, istaknuti kako je ova svjetska kriza navela mnoge europske države da redefiniraju svoju kulturnu politiku, stvarajući sustave veće zaštite ove klase radnika te u prepoznavanju umjetnosti i kulture kao vektora promjena u društvu. Europa je krenula u tom smjeru, prepoznajući važnost uvođenja uloge umjetnika i kulture u gospodarski i politički razvoj svake zemlje. No, još smo daleko od sustava koji priznaje prava umjetnika kao radnika, s posljedičnim socijalnim i fiskalnim jamstvima na europskoj razini, kroz harmonizaciju zakonodavnih normi kako na nacionalnoj tako i na europskoj razini. A s druge strane, iako se priznaje važnost kreativnih industrija, ne postoji pravedna ravnoteža uvjeta rada kulturnih djelatnika.

(12) Supporting relevance: Ideas and strategies for inclusive, fair and flexible arts funding. IETM – International network for contemporary performing arts. November 2021.

(13) Why arts and culture must be the cornerstone of European recovery plans

<https://www.friendsofeurope.org/insights/why-arts-and-culture-must-be-the-cornerstone-of-european-recovery-plans/>

PREPORUKE

1

Pravni status umjetnika na europskoj razini.

Nužnost novih preporuka na europskoj razini za države članice.

Prepoznavanje umjetnika kao radnika kroz usklađeni sustav u zemljama članicama koji može dati veća socijalna i fiskalna jamstva.

2

Poboljšanje uvjeta rada u kulturnom sektoru uz ukidanje prekarnih, odnosno hibridnih ugovora kako bi postojala garanciju na fiskalnoj i socijalnoj razini.

3

Poboljšanje suradnje među državama članicama kako bi KKS imao iste profesionalne uvjete na europskoj razini u svrhu izbjegavanja socijalnih razlika u različitim članicama.

4

Razvoj obrazovnih i mentorskih programa i treninga kako bi se olakšao prijelaz iz kulturnog teoretskog polja u praktični kreativni rad.

5

Prepoznavanje vremena utrošenog u planiranje i razvoj ideje, ili u slučaju izvedbenih umjetnosti, vrijeme provedeno na probama kao stvarnog radnog vremena. To vrijeme treba imati financijsku naknadu.

6

Stvaranje europske platforme koja može pomoći umjetnicima i kulturnim djelatnicima s informacijama o različitim uvjetima rada (osiguranje, ugovori, fiskalnost, administracija itd.) u svakoj zemlji. Primjeri postojećih platformi: "Touring artists" te: Smart: <https://smart-ib.coop/> u različitim EU zemljama.

2.3 MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA NOVOG DIGITALIZIRANOG SVIJETA

COVID-19 je donio neviđeni porast upotrebe digitalnih tehnika i medija, sve tvrtke u svim sektorima, posebno kultura i umjetnost, koristile su digitalne alate kako bi široj javnosti omogućile virtualni pristup kulturnim aktivnostima. Ova je promjena dovela do toga da tvrtke, male ustanove i udruge gotovo u potpunosti izmijene svoj poslovni model, koji je prije uglavnom karakterizirala fizička prisutnost, poput nastupa uživo, performansa, izložbi i tako dalje; tijekom pandemije sve te vrste aktivnosti pretvorene su u virtualnu prisutnost. Kako bi se osigurao aktivan pristup kulturi i tijekom razdoblja pandemije, neke organizacije poput muzeja, galerija, kazališta i koncertnih dvorana počele su sa streamingom performansa u kreiranju virtualnih tura umjetničkih zbirki, digitalnih e-knjiga i online konferencija. Društvene mreže počele su postajati nezamjenjive za kulturni svijet, koji ih je koristio i kao izlog i kao alat za umrežavanje.

Svakako, ove su inicijative prvenstveno istaknule sposobnost kulture da se brzo obnavlja i inovira kako bi bila što inkluzivnija čak i u ovako kompliciranom razdoblju. Međutim, digitalno ubrzanje otkrilo je veliki generacijski i društveni jaz zbog nedostatka adekvatnog obrazovanja, prvenstveno u području digitalnih vještina. Također se pokazuje da digitalni sadržaj često nije prilagođen svim vrstama publike; mnogi ljudi nisu bili navikli svakodnevno koristiti društvene mreže i digitalne platforme. "Prisilno" prihvaćanje tih medija dovelo je do toga da budu isključeni iz digitalnog društva; umjesto uključenosti koja je uvijek bila glavna i temeljna karakteristika kulturnog sektora.

U perspektivi dugoročne vizije nakon COVIDA-19 bilo bi potrebno uvesti i poučavati digitalne komunikacijske strategije za umjetnike i kulturne djelatnike. Digitalni alati mogli bi se koristiti za promoviranje djela, za stvaranje novih saveza i za prodaju njihovih umjetnina i djela. Da bi se to postiglo, u cilju izgradnje uključivog društva, potrebno je educirati kulturne djelatnike za isplativo korištenje digitalnih medija. U isto vrijeme, potrebno je educirati građane i pružiti im alate za korištenje kulturnog sadržaja.

Drugim riječima, budući da su digitalna i virtualna okruženja dio našeg stvarnog svijeta, posebice s obzirom na posljedice koje imaju na naše živote i rad, važno je podržati obrazovanje i osposobljavanje u digitalnom području, počevši od kulturnih djelatnika. Isto tako je važno uvesti i razvijati snažan osjećaj uključenosti i poštovanja u digitalnim medijima.

Tijekom pandemije COVID-19 mogućnost neograničenog i besplatnog uživanja u kulturnim sadržajima u digitalnom svijetu prenijela je pogrešnu poruku: kulturni sadržaji trebaju biti besplatni i za sve. Ovo nas još jednom navodi da razmislimo o krhkosti rada onih koji rade u umjetničkom i kulturnom svijetu te o nužnosti redefiniranja novog održivog modela rada za kulturni sektor.

Tijekom pandemije, Koalicija gradova za digitalna prava koju su formirali Amsterdam, Barcelona i New York, s članstvom od više od 50 gradova diljem svijeta, objavila je dokument koji sadrži niz preporuka za gradske čelnike u postavljanju smjernica za korištenje tehnologija i upravljanje digitalizacijom za promicanje uključivog i pozitivnog pristupa za sve u kojem su ljudska prava u središtu diskursa. Preporuke su stvorene kako bi se izbjegle nejednakosti unutar zemalja u pristupu i korištenju tehnologija. (14).

(14) Digital rights in the COVID-19 era. Eurocities. <https://eurocities.eu/latest/digital-rights-in-the-covid-19-era/>

Ispod se nalaze projekcije Europske komisije o razvoju digitalizacije te naglašavaju važnost investiranja u digitalne vještine i cjeloživotno učenje.

By 2025, 90% of people who are without formal education should be regular internet users.

Individual who are regular internet users, by education level

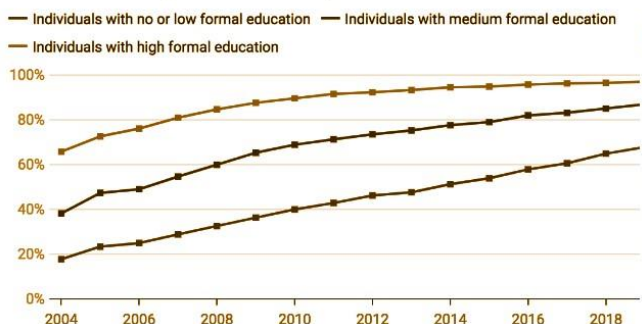

Chart: DIGITALEUROPE • Source: Eurostat • Get the data • Created with Datawrapper

By 2025, enterprises in Europe should be providing ICT training to 70% of their employees

Enterprise provided training to their personnel to develop/upgrade their ICT skills, by Enterprise size (Small, Medium, Large) | European Union

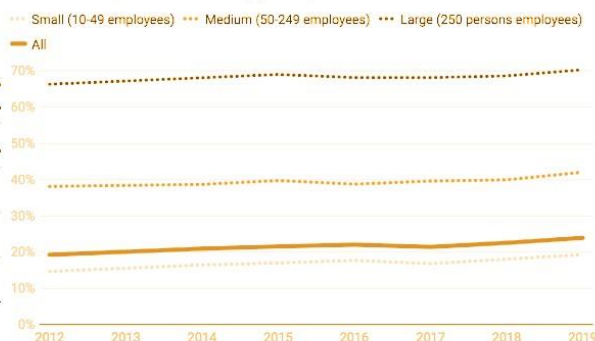

Chart: DIGITALEUROPE • Source: European Commission, Digital Scoreboard • Get the data • Created with Datawrapper

By 2025, Member States and companies should have completed retraining for 20% of the workforce

Average reskilling needs (share of the workforce), 2018

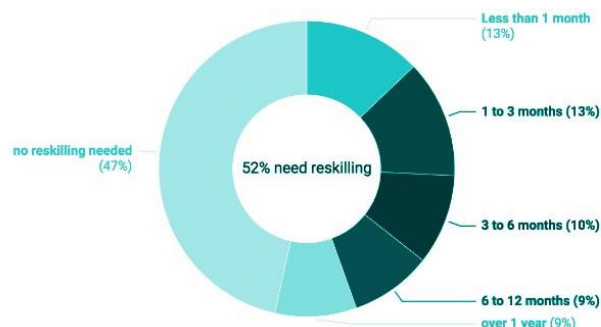

Chart: DIGITALEUROPE • Source: World Economic Forum • Get the data • Created with Datawrapper

PREPORUKE

1

Prepoznavanje digitalnog kulturnog i umjetničkog rada u adekvatnim zakonima o autorskom pravu kako bi se zaštitio digitalni rad/umjetnine i osigurala odgovarajuća financijska naknada autorima u kreativnom sektoru.

2

Promišljanje novog financijskog modela kako bi se garantirale plaće za sudjelovanje na virtualnim konferencijama i webinarima. Stvaranje novog modela utemeljong na online participaciji.

3

Preraspodjela proračuna. Postoji potreba za redefiniranjem načina plaćanja u digitalnom svijetu kako bi se umjetnicima i kulturnim djelatnicima ponudila odgovarajuća naknada.

4

Stvoranje novih obrazovnih modela koji će se uključiti u kurikule škola, sveučilišta, muzeja, udruga na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. Program obuke za nastavnike, insajdere, učenike i roditelje.

5

Redefiniranje proračuna sektora umjetnosti i kulture te uvođenje troškova vezanih uz digitalni svijet - troškovi opreme i materijala te dodatnog obrazovanja za prilagodbu na korištenje novih tehnologija.

6

Poboljšanje sposobnosti umjetnika za korištenje digitalnih alata za razvoj karijere kroz nove programe obuke kako bi proširili svoju prisutnost i svoj utjecaj u digitalnom svijetu.

7

Poboljšanje upotrebe blockchain platformi, NFT-ova i digitalnih kripto valuta kako bi se povećala ponuda umjetnika u ponudi

border, border, the
on rev market

PREPORUKE

8

Promoviranje novog modela treninga za uporabu digitalnih tehnologija kako bi se omogućila participacija cijelog društva bez isključivanja u demokratskim socijalne procese uključivanja.

9

Promoviranje politika uključivanja kako bi se omogućilo svima da budu dio novog digitalnog svijeta u kreiranju novih obrazovnih i suradničkih modela.

10

Obraćanje pažnje na marginalizirane grupe te na njihovo financijsko stanje, omogućiti da budu uključeni u procese digitalizacije te im omogućiti da imaju koristi od uključivanja.

2.4 PREMA NOVOJ MEĐUNARODNOJ MOBILNOSTI I UMREŽAVANJU

“MEĐUNARODNA MOBILNOST MOŽE DOPRINIJETI OSOBNOM I PROFESIONALNOM
RAZVOJU, POBOLJŠANJU DRUŠTVENIH I VJEŠTINA STRANIH JEZIKA, KAO I
STVARANJU OSJEĆAJA SAMOPOUZDANJA I PRIPADNOSTI RAZVIJANJEM
KULTURNE VRIJEDNOSTI MEĐUNARODNOG DRUŽENJA”
STUDENSKA MREŽA ERASMUS (ESN)

Međunarodna mobilnost, suradnja i umrežavanje posljednjih su godina bitan aspekt umjetničkog i kulturnog svijeta, nudeći mogućnost širenja umrežavanja, znanja, novih kreativnih strategija i kulturnih razmjena u razvoju kulturnih inovacija.

Brojni su uspješni primjeri takvih inicijativa (16), od kojih su najznačajniji program Erasmus koji olakšava mobilnost umjetnika; Horizon Europe – ključni program EU-a za financiranje istraživanja i inovacija i i-Portunus – shema potpore mobilnosti usmjerena na potražnju za kulturnim djelatnicima i umjetnicima. Mnoge mogućnosti mobilnosti, boravka i stipendija za kulturnu razmjenu mogu se pronaći zahvaljujući europskim ili međunarodnim platformama, kao što su Resartis (17), Transartis (18) i On The Move (19). Postoje i lokalne i regionalne inicijative, poput Fonda Roberto Cimetta (20), koji podupire kulturne djelatnike mediteranske regije.

Umjetničko stažiranje i međunarodne razmjene oduvijek su se smatrale inovativnim modelom prenošenja kultura i razmjene najboljih praksi u području umjetnosti i kulture. Posljednjih godina, politike razmjene i mobilnosti na europskoj razini intenzivirane su zahvaljujući novim programima i platformama te prepoznavanju nove uloge umjetnika kao nove mogućnosti za stvaranje mostova i razmjenu umjetničkih i kulturnih praksi povezanih sa projektima usmjerenim na društveni, obrazovni i gospodarski razvoj. Među glavnim ciljevima programa mobilnosti je ideja stvaranja ujedinjenije Europe temeljene na međusobnom poznavanju zahvaljujući kulturnim razmjenama uništavanjem prepreka između različitih zemalja. Doista, kulturne, jezične i običajne razlike pretvaraju se u kreativno bogatstvo, ruše se sve geografske i rasne barijere, čime se omogućuje razvoj otpornijeg i inkluzivnijeg društva. Ponekad se takvo iskustvo proširi i izvan Europe: Bogliasco Foundation (21) je američki neprofitni projekt koji dodjeljuje stipendije za umjetnike u Italiji.

Međutim, kao što proizlazi iz analize u prethodnim paragrafima, COVID-19 je blokirao i potom usporio ovaj proces. Svakako, korištenje nove tehnologije omogućilo je isprva ne paraliziranje sustava, već nastavak mobilnosti kroz nove digitalne forme u ponudi zajedničkih digitalnih prostora u kojima su mnogi kulturni djelatnici mogli nastaviti i proširiti svoju mrežu i rad, u stvaranju novog oblika suradnje, iako uz ograničenje koje smo već spomenuli. Među novim aspektima za promišljanje koji su rođeni tijekom pandemije je aspekt suradnje i suradnje između različitih sektora društva.

(16) For other examples, please consult: https://europa.eu/youth/go-abroad/working/mobility-opportunities-artists_en

(17) <https://resartis.org>

(18) <https://www.transartists.org/en>

(19) <https://on-the-move.org/news>

(20) <https://www.cimettafund.org/index.php/article/index/rubrique/1/lang/en/fm/1>

(21) <https://bfny.org>

Ako je istina da mobilnost umjetnika može pomoći u zbližavanju kultura i razbijanju barijera i predrasuda, također je istina da bi se isti koncept trebao primijeniti na svijet kulture, odnosno na kulturne djelatnike, kao prijenosnike znanja za društvo koje raste i razvija se.

Iz prethodnih analiza jasno je proizašlo da je bitno i neophodno za bolju i sveobuhvatniju politiku socijalne kohezije približiti predgrađa gradovima i obrnuto, kako bi se stvorili modeli razmjene koji mogu poboljšati međusobno poznavanje različitih sustava kulturnih, umjetničkih i socijalnih politika.

Zaključno, možemo reći da je korištenje novih tehnologija omogućilo rušenje geografskih i teritorijalnih barijera. Pomoću digitalne mobilnosti okupljene su grupe i zemlje koje prije nisu mogle surađivati zbog nedostatka financijskih sredstava. Iako prepoznamo ovu prednost, ne smijemo zaboraviti važnost vrijednosti koja dolazi samo kroz fizičku prisutnost i neposredno poznavanje mjesta. Stoga je potrebno ponovno ujediniti dva modela suradnje, digitalnu i onu u prisutnosti, uz aktivno sudjelovanje ne samo umjetnika već i kulturnog sustava za inkluzivniju Europu.

PREPORUKE

1

Poboljšavanje prekogranične mobilnosti tijekom karijera umjetnika i kulturnih radnika kroz novi manje birokratiziran sustav osiguravajući više fiskalnih i socijalnih jamstava. Zemlje bi stoga trebale pojednostaviti svoja pravila i olakšati kretanje ljudi.

2

Poboljšavanje europskih online platformi koje pružaju pomoć umjetnicima i kulturnim radnicima inovativnim sustavom informiranja kako bi se omogućilo ljudima da putuju i razmijenjuju isustva i prakse.

3

Poticanje prekograničnih projekata za stvaranje ujedinjene Europe uzimajući u obzir manjine i marginalizirane grupe. Stvoriti poveznicu između predgrađa i centra grada.

4

Promisliti novi model umjetničkog i kulturnog staža koji može garantirati financijsku pomoć i podršku tijekom razdoblja izmještenosti iz vlastite zemlje. Prepoznati periode boravka u stranim zemljama kao radna razdoblja sa svim benefitima koje umjetnici i kulturni radnici imaju inače u svojim zemljama.

5

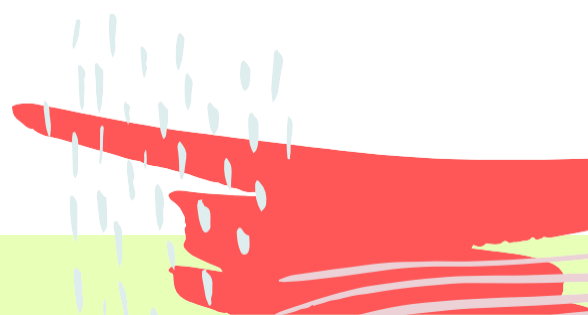
Poboljšanje suradnje kroz hibridni model koji uzima u obzir stvarni i digitalni svijet kako bi se povezale zemlje i ljudi.

6

Uključivanje mobilnosti umjetnika u Socijalne politike EU-a kako je to učinjeno u program Horizon.

7

Ponovno promišljanje novog programa Socijalna inkluzija, umjetnost i kultura kao hibridnim model suradnje i razmjene znanja.

2. 5

PREMA NOVIM MODELIMA SURADNJE U PROJEKTIMA SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA: OGRANIČENJA I IZAZOVI

„SVATKO IMA PRAVO SLOBODNO SUDJELOVATI U KULTURNOM ŽIVOTU
ZAJEDNICE, UŽIVATI U UMJETNOSTI I SUDJELOVATI ZNANSTVENOM
NAPREDKU I NJEGOVIH DOBROBITIMA.“

OPĆA DEKLARACIJA O LJUDSKIM PRAVIMA, ČLANAK 27

Istraživanje nije moglo izostaviti ključnu ulogu koju imaju umjetnost i kultura u projektima vezanim uz društvenu uključenost i posljedičnu potrebu za istraživanjem novih načina suradnje kako bi se osigurao dugoročni učinak na lokalnu zajednicu.

Kultura i umjetnost u suradnji s drugim sektorima mogle bi pružiti važan odgovor na isključenost i marginalizaciju promicanjem interkulturalnog dijaloga među državama i ljudima te poticanjem lokalne zajednice na pronalaženje kreativnih rješenja u vezi s glavnim socijalnim politikama i prioritetima u našem društvu, kao na primjer: Agenda 2030, borba protiv klimatskih promjena i podizanje svijesti o održivosti okoliša.

U smislu politike socijalne uključenosti, sposobnost umjetnika i kulturnog sektora da stvore međusobno povjerenje i razumijevanje omogućuje manjinama i skupinama u nepovoljnom položaju da imaju povjerenja u pokretanje suradničkog projekta. COVID-19 je, nažalost, istaknuo kako je današnje društvo rascjepkano s velikim razlikama u zajednicama, između periferija ne samo gradova nego i država. Problem useljavanja doveo je do pojave društva koje živi na marginama društvenog razvoja, stvarajući ne samo nejednakost, već i nasilje i marginalizaciju. Među različitim društvenim politikama primijenjenim posljednjih desetljeća pokazalo se kako umjetnost može popraviti one lomove nastale nezaposlenošću, političkom i društvenom krizom. Novi modeli suradnje koje provode administracije na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini istaknuli su koliko je važno poboljšati suradnju i kanale suradnje između različitih sektora. Umjetnikova je uloga u ovom konkretnom slučaju simbolična - postaje društveni posrednik. COVID-19 još je više istaknuo koliko je važno promisliti modele suradnje ne samo s novim partnerima, već i s povećanjem proračuna za financijsku pomoć, kratkoročno i dugoročno, budući da je za cilj veće društvene uključenosti potrebno više vremena za društveni utjecaj na određenom području. Posljedično, vremenski element, podjela aktivnosti na duge staze od ključne je važnosti za popravljavanje teritorijalne politike i ponovno uključivanje društvenih slojeva u nepovoljnom položaju (22).

Imajući na umu 10-godišnju strategiju 'Europa 2020.', od velike je važnosti zabilježiti sljedeći dugoročni proračun EU-a 2021.-2027.: Komisija predlaže daljnje jačanje socijalne dimenzije Unije s novim i poboljšanim Europskim socijalnim fondom, Europskim socijalnim fondom plus (ESF+) te učinkovitijim Europskim fondom za prilagodbu globalizaciji (EGF). Sve te strategije imaju za cilj olakšati izgradnju kapaciteta mladih, društvenu uključenost i društvene inovacije. Umjetnost i kultura jačaju dijalog između različitih aktera u društvu promicanjem različitih kulturnih identiteta i poticanjem stvarne integracije ljudi koji se suočavaju s ekonomskom i zdravstvenom nesigurnošću. Kroz društveno-estetski proces, oni oblikuju kolektivne i suradničke procese integracije.

(22) From social inclusion to social cohesion – The role of culture policy. Guidelines for policy-makers and cultural institutions, by the 2017-2019 working group of EU member states' experts on fostering the contribution of culture to social inclusion. European Union, 2019

Primjer inovativne suradnje je Francuska: od 1988. zakon protiv socijalne isključenosti uključuje doprinos kulture i priznaje ključnu ulogu kulturnih nevladinih organizacija. Takvo je zakonodavstvo dodatno dovelo do suradnje između Ministarstva kulture i Ministarstva socijalne skrbi u potpori jednakih mogućnosti u pristupu kulturi za publiku u nepovoljnom položaju.

Dakle, umjetnost i kultura mogu na kolektivnoj i individualnoj razini pomoći u prevladavanju straha od nepoznatog kao što je invaliditet, rasne razlike, nedostaci povezani sa društvenim podrijetlom. Kroz kreativan pristup mladi ljudi, obitelji i građani mogu naučiti razumjeti te razlike na miran način, čime se pomaže u sprječavanju marginalizacije i buduće radikalizacije koja vodi do nasilnog ekstremizma. Da bi to bilo moguće, treba preispitati novi model suradnje, počevši od prošlosti preko novih inovacija i problema rođenih tijekom posljednjih godina krize, uzimajući u obzir koliko je važno gledati dugoročno, a ne kratkoročno. Suradnja se odvija na različitim razinama, kako s pedagoškog stajališta, tako i poznavanja područja i svijesti o raznolikosti svakog područja i lokacije. Bez znanja ne možete biti svjesni problema i pronaći kreativna rješenja. Međutim, pojavila se potreba, ne samo za povećanjem proračuna u projektima socijalnog uključivanja, već i potreba za širom suradnjom umjetničkog i kulturnog sektora u procesu donošenja odluka. Nedostatak proračuna koji bi dugoročno omogućio kontinuitet projekata te platforme ili mreže razmjene iskustava za evaluaciju projekata u kojima je ljudska vrijednost od primarne važnosti je jasno vidljiv.

PREPORUKE

- 1 Ojačati ulogu umjetnosti i kulture kao varijabli društvenih promjena za smanjenje društvenih nejednakosti, povećanje društvene kohezije i posljedično društvenog kapitala.
- 2 Uspostavljanje novih saveze među različitim sektorima društva (gospodarski, društveni, politički, kulturni i umjetnički), kako bi se proširila međusektorska suradnja za multikulturalni, inovativni i multidisciplinarni pristup i značajna utjecaj društvu.
- 3 Povećanje proračuna za aktivnosti/projekte socijalne inkluzije uzimajući u obzir područje, stvarno vrijeme potrebno za utjecaj na lokalne zajednice, ljudsku vrijednost projekta te njegovu dugoročnost.
- 4 Osigurati kontinuitet projekta u dugom razdoblju kako bi se izbjegla obustavu projekata kada se stvori povjerenje. Stvoriti uvjete za autonomiju projektima osiguravajući širenje vještina planiranja među uključenim subjektima da samostalno nastave projekt.
- 5 Ustanoviti fondove za male do srednje projekte kako bi se poticala nacionalna suradnja, eksperimentiranje i posljedično inoviranje.
- 6 Stvoriti online platforme za dijeljenje najrelevantnijih primjera dobre prakse za promicanje europskih projekata, razmjenu kulture, iskustava i jačanje vrijednosti socijalne kohezije i uključenosti.
- 7 Poboljšati suradnju među različitim stručnjacima u redefiniranju politika socijalne kohezije i inkluzije kako bi se europski projekti bolje provodili.

PREPORUKE

8

Promisliti o suradničkim modelima s financijskog gledišta kako bi se projekti podržavali dugoročno, a ne kratkoročno kako bi mogli imati stvaran utjecaj na društvo.

9

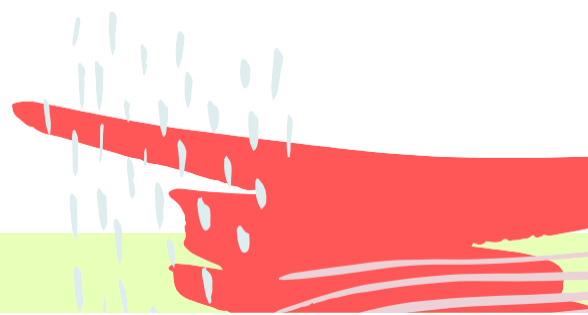
Naglašavati važnost programa obuke za umjetnika kako bi razumjeli logiku tržišta umjetnina i znali raditi u integriranim projektima i na politikama koje se bave socijalnom promjenom

10

Umjetnički i kulturni svijet ima dinamiku hijerarhija i logiku tržišta umjetnina. Zbog toga, treba omogućiti trening za umjetnike i kulturne radnike koje žele raditi u sektoru. Ako ne postoji edukacija o tim kompleksnim odnosima, umjetnički i kulturni svijet može postati isključiv i zatvoren. .

11

Osigurati buduću snažnu prisutnost umjetnosti i kulture u EU politikama.

2.6 ULOGA OBRAZOVANJA ZA KULTURNE, SOCIJALNE I INKLUZIVNE POLITIKE

“KULTURNO-UMJETNIČKE USTANOVE TREBAMO POVEZATI SA ŠKOLAMA KAKO BI DJECA KOJOJ DANAS NEDOSTAJE KULTURNO-UMJETNIČKI ŽIVOT U NJIHOVIM ZAJEDNICAMA IMALA TU MOGUĆNOST. UMJETNIČKO OBRAZOVANJE U ŠKOLAMA MOŽE IGRATI KLJUČNU ULOGU U UKLJUČIVANJU I SUDJELOVANJU ZAJEDNICE (...), BILO KOJE DRUGO ZNANJE TEŠKO MOŽE DATI AUTONOMIJU I ŽELJU ZA IZGRADNJOM. DA KREIRAMO DRUGI SVIJET MORAMO ZNATI TKO SMO I PRONAĆI RADOST I SREĆU U ČINU UČENJA, U STVARANJU PREOBRAŽAJA NAŠEG OKOLIŠA I OKOLIŠA U NAŠIM ZAJEDNICAMA”.

LUCINA JIMÉNEZ, ANTROPOLOGINJA I DIREKTORICA INSTITUTO NACIONAL DE BELLAS ARTES, MEXICO

Preliminarna analiza država uključenih u projekt pokazuje da je COVID-19 otkrio i ponovno potvrdio kako umjetnost i kultura igraju temeljnu ulogu u kreativnom procesu kao korisno sredstvo za istraživanje i preoblikovanje mnogih pitanja povezanih s društvenom uključenosti. Već je pokazano kako umjetnici mogu pomoći u razumijevanju i istraživanju problema s kojima se suočavaju mnoge zajednice, skupine mladih i onih koji pripadaju kategorijama koje se mogu smatrati društveno isključenima. Iz ove analize jasno je proizašlo koliko je važno krenuti od obrazovanja, od uloge škola, sveučilišta, kako bi se pripremile ne samo nove generacije, već i stvorili potrebni alati za inovativne socijalne politike.

Zbog toga postoji potreba za koordinacijom i uspostavljanjem dugoročne međusektorske suradnje između područja obrazovanja, kulture i društvenih djelatnosti. Ta bi partnerstva države trebale aktivno podržavati i olakšavati financiranjem ad hoc projekata. Veliki bi izazov mogao biti prepoznati važnost kreativnog razmišljanja u tim područjima i poboljšati vještine onih koji idu tim putem olakšavanjem njihovog ulaska na tržište rada. Na primjer, širenje kulture i obrazovanja putem interneta bit će stalna značajka.

Obrazovanje će zahtijevati metodičko ažuriranje, a učitelji bi trebali provesti promjenu nastavnog plana i programa i same metodologije poučavanja kako bi se povećalo i uravnotežilo znanje djece o suvremenom životu. Ako prepoznamo vrijednost umjetnosti i kulture kao nezaobilazne varijable za provedbu politika socijalne kohezije na europskoj razini, možemo samo ponovno krenuti u prilagođavanje obrazovnog sustava novom geopolitičkom sustavu, novim tehnologijama, novim promjenama koje su sada napravljene na mjestu. Potreba za promišljanjem na europskoj razini, kroz suradnju na lokalnoj i nacionalnoj razini obrazovnog sustava na različitim razinama, može nam pomoći u stvaranju nove kulture, drugačijeg načina razmišljanja gdje su multidisciplinarnost i multikulturalnost od temeljne važnosti za izgradnju pravednijeg i poticajnijeg društva.

Moramo krenuti od obrazovanja, stvoriti nove kanale suradnje, pomoći ozdravljenju našeg društva uključivanjem različitih segmenata stanovništva i ljudi u proces društvenog i gospodarskog razvoja. Obrazovanje za stvaranje novih profesionalnih uloga u području socijalne politike, kao i za pružanje umjetnicima potrebnih alata da budu aktivni subjekti u ovom procesu promjena, promišljajući novu profesionalnu karijeru. Nova nas je digitalizacija dovela do promišljanja novih modela obrazovanja koji, međutim, kako bi se izbjegla nova društvena isključenost i marginalizacija, moraju biti integrirani u tradicionalne modele, uzimajući u obzir uvjete svakog područja.

Erasmus+ (23) program su pokazali dobru prilagođenost u uvjetima COVID-19 krize. Čak i prije pandemije pružali su prilike za ljude svih dobi, podrijetla i pozadine: obrazovne razmjene, kratkoročne obuke i mogućnost provedbe projekata ključnih za lokalne zajednice. U 2020. Erasmus je također podržao digitalne/online/studijske razmjene, stažiranje i umjetničke suradnje, što je otvorilo široku lepezu mogućnosti za ljude koji su prethodno bili isključeni iz korištenja takvih opcija. Na primjer, ljudi iz obitelji s nižim primanjima, osobe s invaliditetom, s jezičnim barijerama ili oni koji žive u ruralnim područjima. Također je uvelike unaprijedio digitalne vještine sudionika. Stoga nova strategija Erasmus+ programa za razdoblje 2021. - 2027., kao dio politike EU-a, planira održati korak i ostati uključivim, digitalnim i ekološki prihvatljivim programom.

(23) <https://erasmus-plus.ec.europa.eu>

PREPORUKE

1

Promicati digitalne platforme za multidisciplinarno obrazovanje i suradnju kako bi se istaknula moć kulture i društvene uključenosti, potaknuo razvoj kritičkog razmišljanja, jednakost i vršnjačko učenje bez diskriminacije na temelju spola, vjere i društvenog statusa.

2

Povećati kreativne vještine ljudi u riziku od socijalne isključenosti kroz edukacije i radnu orijentaciju.

3

Obučiti novu generaciju o upotrebi digitalnih medijskih i e-learning platformi, virtualne i proširene stvarnosti, video uređivanja i grafičkog dizajna. Upotrebljavati metodologiju koje potiču horizontalnu suradnju za provođenje projekata u lokalnim zajednicama.

4

Podržavati evaluacijske metode za formalno i informalno obrazovanje kako bi se kritički obogatili oni koji rade u tom području i kako bi dobili korisnu analizu za buduće projekte.

5

Razviti programe mentorstva u obrazovanju i obučavanju kako bi se olakšao prijelaz iz teoretskog obrazovnog područja u kreativno područje.

6

Uključiti umjetnički kurikulum u školske projekte kako bi se borilo protiv socijalne isključenosti, marginalizacije te raditi s učiteljima na novim metodama podučavanja.

PREPORUKE

7

Potrebno je poučavati transversalne kompetencije i meke vještine te kreativno razmišljanje. Neophodni su za povećanje kritičkog mišljenja i za razvoj znanja o pitanjima socijalne uključenosti. Meke vještine u kombinaciji s kreativnim razmišljanjem mogu pomoći u prepoznavanju i razvoju rješenja za borbu protiv socijalne isključenosti.

8

Povećati prisustvo umjetnika u školama kao novih profesionalaca kako bi dugoročno podigli svijest o socijalnim politikama upotrebom kreativnih i praktičnih metodologija.

9

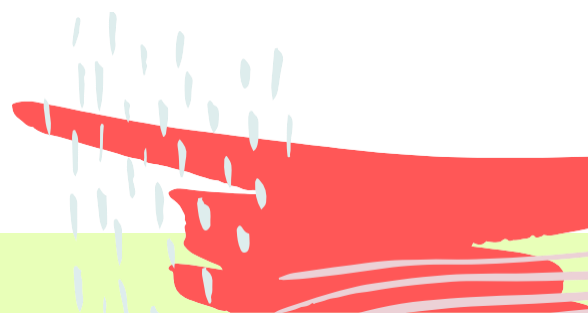
Obučiti učitelje da upotrebljavaju umjetnosti i kreativnost kao metodologije koje se bave socijalnim problemima na inovativan način istovremeno razvijajući kritičko mišljenje.

10

Uključiti na sveučilišta novi program za nove profesionalce u području socijalne, kohezijske i inkuzivne politike.

11

Poticati cjeloživotno učenje u području inovativnih tehnologija kako bi se izbjegla socijalna isključenost zbog nedostatka suvremenih znanja.

3

REFERENCE

DOSTUPNI DOKUMENTI

- ♦ *Cultural and creative sectors in post-COVID-19 Europe. Crisis effects and policy recommendations.* Policy Department for Structural and Cohesion Policies. Directorate-General for Internal Policies. PE 652.242 – February 2021.
- ♦ *Culture in the EU's national recovery and resilience plans.* The state of play one year after the launch of the campaign to earmark 2% in the post-pandemic strategies. Culture Action Europe. November 2021.
- ♦ *Digitalisation challenges for Europe.* European Economic and Social Committee. 2019.
- ♦ *Draft report on the situation of artists and the cultural recovery in the EU (2020/2261(ini)).* Committee on culture and education. European Parliament. 30.4.2021.
- ♦ *Ernst & Young (2021), Rebuilding Europe: The cultural and creative economy before and after the COVID-19 crisis .*
- ♦ *EU support for artists and the cultural and creative sector during the coronavirus crisis. EPRS | European.* Parliamentary Research Service. Author: Magdalena Pasikowska-SchnassMembers' Research Service PE 649.414. May 2020.
- ♦ *From social inclusion to social cohesion – The role of culture policy.* Guidelines for policy-makers and cultural institutions, by the 2017-2019 working group of EU member states' experts on fostering the contribution of culture to social inclusion. European Union, 2019.
- ♦ *Policy Statement on the Cultural Recovery of Europe.* IETM, International network for contemporary performing arts. <https://www.ietm.org/en>.
- ♦ *Report on the social status of artists (2006/2249(INI)).* Committee on Culture and Education. European Parliament. 23.5.2007.
- ♦ *Research for CULT Committee - Culture and creative sectors in the European Union - Key future developments, challenges and opportunities.* Policy Department for Structural and Cohesion Policies. Directorate-General for Internal Policies. PE 629.203- September 2019.
- ♦ *Seven ideas for a European Cultural Recovery Plan.* Groupe d'études géopolitiques. Policy paper 2 · July 2020.
- ♦ *Supporting relevance: Ideas and strategies for inclusive, fair and flexible arts funding.* IETM – International network for contemporary performing arts. November 2021.
- ♦ *The situation of artists and cultural workers and the post-covid-19 cultural recovery in the European Union.* Policy department for structural and cohesion policies. Directorate-general for internal policies. pe 652.250 March 2021.
- ♦ *The situation of artists and the cultural recovery in the EU.* European Parliament resolution of 20 October 2021 on the situation of artists and the cultural recovery in the EU (2020/2261(INI))

ONLINE DOKUMENTI

- ♦ *A time to reimagine and reinvent.* <https://www.friendsofeurope.org/insights/a-time-to-reimagine-and-reinvent/>
- ♦ *Country Reports EU. Compendium Cultural Policies & Trends.* <https://www.culturalpolicies.net/covid-19/country-reports/>
- ♦ *Digital rights in the COVID-19 era.* Eurocities. <https://eurocities.eu/latest/digital-rights-in-the-covid-19-era/>
- ♦ *MEPs call for common minimum social standards for artists and cultural workers.* <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210923IPR13402/meps-call-for-common-minimum-social-standards-for-artists-and-cultural-workers>
- ♦ *Key indicators for a stronger digital Europe.* <https://www.digitaleurope.org/key-indicators-for-a-stronger-digital-europe/>
- ♦ *The role that arts and culture can play in the recovery* <https://www.friendsofeurope.org/insights/the-role-that-arts-and-culture-can-play-in-the-recovery/>
- ♦ *Towards new EU rules to remove obstacles for the collective bargaining of cultural workers.* <https://cultureactioneurope.org/news/towards-new-eu-rules-to-remove-obstacles-for-the-collective-bargaining-of-cultural-workers/>
- ♦ *Why arts and culture must be the cornerstone of European recovery plans* <https://www.friendsofeurope.org/insights/why-arts-and-culture-must-be-the-cornerstone-of-european-recovery-plans/>
- ♦ *1980 Recommendation concerning the Status of the Artist.* Unesco. <https://en.unesco.org/creativity/governance/status-artist>
- ♦ *EU Budget: a new European Social Fund Plus.* European Commission. <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=en&newsId=9118>
- ♦ *Europe 2020. A European Strategy for smart, sustainable and inclusive growth.* European Commission. <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- ♦ *Time for the European Union to Integrate Culture in its Social Policy.* KEA. <https://keanet.eu/opinions/time-for-the-european-union-to-integrate-culture-in-its-social-policy/>

Co-funded by
the European Union

PARTNERSKE ORGANIZACIJE

